

KOMISIJOS SPRENDIMAS**2014 m. vasario 4 d.****dėl Ispanijos taikytos valstybės pagalbos priemonės SA.36559 (C 3/07) (ex NN 66/06) „Ispanijos elektros energijos tarifai. Skirstytojai“***(pranešta dokumentu Nr. C(2013) 7743)***(Tekstas autentiškas tik ispanų kalba)****(Tekstas svarbus EEE)**

(2014/457/ES)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 108 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą,

atsižvelgdama į Europos ekonominės erdvės susitarimą, ypač į jo 62 straipsnio 1 dalies a punktą,

pakvietusi suinteresuotąsias šalis pateikti savo pastabas pagal minėtas nuostatas ⁽¹⁾ ir atsižvelgdama į jų pastabas,

kadangi:

PROCEDŪRA

- (1) 2006 m. balandžio 27 d. raštu įmonės *Céntrica plc* ir *Céntrica Energía S.L.U.* (toliau kartu – *Céntrica*) pateikė Komisijai skundą dėl reguliuojamų elektros energijos tarifų sistemos, kurią Ispanija taikė 2005 m.
- (2) 2006 m. liepos 27 d. raštu Komisija paprašė Ispanijos institucijų pateikti informacijos apie minėtą priemonę. Šią informaciją Komisija gavo 2006 m. rugpjūčio 22 d. raštu.
- (3) 2006 m. spalio 12 d. byla buvo įregistruota kaip pagalba, apie kurią nepranešta (byla Nr. NN 66/06).
- (4) 2006 m. lapkričio 9 d. raštu Komisija Ispanijos institucijų paprašė pateikti papildomų paaiškinimų dėl šios priemonės. 2006 m. gruodžio 12 d. raštu Ispanijos institucijos pateikė atsakymą.
- (5) 2007 m. sausio 24 d. raštu Komisija Ispanijos institucijoms pranešė nusprendusi dėl šios priemonės pradėti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 108 straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą.
- (6) Šis Komisijos sprendimas buvo paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ⁽²⁾. Komisija paprašė suinteresuotųjų šalių pateikti savo pastabas dėl šios priemonės.
- (7) 2007 m. vasario 26 d. raštu Ispanija pateikė savo pastabas.
- (8) Pastabų Komisija gavo iš šių suinteresuotųjų šalių: Galisijos Vyriausybės (2007 m. kovo 23 d. raštas), *Céntrica* (2007 m. kovo 26 d. ir liepos 3 d. raštai), ACIE – Nepriklausomų energijos tiekėjų asociacijos (2007 m. kovo 26 d. raštas), Astūrijos Vyriausybės (2007 m. kovo 27 d. raštas), AEGE – Daug energijos suvartojančių vartotojų asociacijos (2007 m. balandžio 2 d. raštas), *Asturiana de Zinc – AZSA* (2007 m. balandžio 3 d. raštas), *Ferroatlántica* – metalų gamintojos (2007 m. balandžio 3 d. raštas), *Alcoa* (2007 m. balandžio 3 d. raštas), UNESA – Ispanijos elektros energijos pramonės asociacijos (2007 m. balandžio 25 d. raštas), *ENEL Viesgo* (2007 m. balandžio 26 d. raštas), *Iberdrola* (2007 m. balandžio 26 d. raštas), *Union Fenosa Distribución* (2007 m. balandžio 27 d. raštas), *Hidrocarbónico Distribución Eléctrica* (2007 m. balandžio 27 d. raštas) ir *Endesa Distribución Eléctrica* (2007 m. balandžio 27 d. raštas).

⁽¹⁾ OL C 43, 2007 2 27, p. 9–16.⁽²⁾ Žr. I išnašą.

- (9) 2007 m. gegužės 15 d. ir liepos 6 d. raštais Komisija suinteresuotųjų šalių pastabas persiuntė Ispanijos institucijoms, kurioms buvo suteikta galimybė į jas atsakyti; institucijų pastabos gautos 2007 m. rugpjūčio 2 d. raštu.
- (10) 2007 m. birželio 1 d., 2007 m. rugpjūčio 28 d., 2008 m. vasario 4 d. ir 2008 m. kovo 1 d. raštais *Céntrica* pateikė papildomą informaciją.
- (11) 2009 m. liepos 30 d., 2010 m. kovo 19 d., 2011 m. spalio 6 d., 2012 m. balandžio 12 d., 2012 m. rugpjūčio 31 d., 2013 m. vasario 4 d. ir 2013 m. liepos 17 d. raštais Komisija Ispanijos institucijų paprašė pateikti papildomų paaiškinimų dėl šios priemonės. Institucijos atsakymus pateikė 2009 m. spalio 5 d., 2010 m. balandžio 26 d., 2011 m. gruodžio 7 d., 2012 m. birželio 12 d., 2012 m. spalio 18 d., 2013 m. vasario 11 d. ir 2013 m. spalio 4 d. raštais.
- (12) 2013 m. balandžio 19 d. ši byla padalyta į dvi dalis: bylą SA.21817 (C 3/07 ex NN 66/06), susijusią su pagalba galutiniams elektros energijos vartotojams, ir bylą SA.36559 (C 3/07 ex NN 66/06), susijusią su pagalba elektros energijos skirstytojams. Šiame sprendime nagrinėjama tik pagalba elektros energijos skirstytojams.

IŠSAMUS PRIEMONĖS APRAŠYMAS

ISPANIJOS 2005 M. ELEKTROS ENERGIJOS SISTEMA

Reguliuojamos ir nereguliuojamos veiklos skirtumas

- (13) Teisinėje sistemoje, nustatytoje 1997 m. lapkričio 27 d. Įstatymu Nr. 54/1997 (*Ley del sector eléctrico*, toliau – LSE), kuris yra Ispanijos elektros energijos sistemos kertinis akmuo, reguliuojama veikla iš esmės skiriama nuo liberalizuotos veiklos.
- (14) Elektros energijos gamyba, importas, eksportas ir mažmeninis tiekimas yra liberalizuota veikla, t. y. veikla, kurią ekonominės veiklos vykdytojai nevaržomi gali vykdyti rinkos sąlygomis ir kuri nėra valstybės griežtai kontroliuojama pagal teisės aktus, pvz., kontroliuojant kainas ir tiekimo sąlygas.
- (15) O visą skirstymą, perdavimą ir veiklą, kurią vykdo rinkos operatorius ⁽³⁾ ir sistemos operatorius ⁽⁴⁾, reguliuoja valstybė. Šią veiklą valstybė paprastai reguliuoja bet kokioje elektros energijos sistemoje, nes tokią veiklą vykdanys operatoriai turi *de facto* arba *de jure* monopolį ir priešingu atveju operatoriai niekaip nebūtų varžomi, jei norėtų pažeisti konkurencijos taisykles, ir galėtų nustatyti monopolines kainas, kurios viršytų įprastą rinkos kainą.

Vien skirstymas ir tiekimas reguliuojamais tarifais

- (16) 2005 m. skirstymas Ispanijos elektros energijos sistemoje apėmė trijų rūšių reguliuojamą veiklą. Pirmoji buvo susijusi su vien skirstymo veikla. Vykdamas vien skirstymo veiklą elektros energija skirstomaisiais tinklais perduodama į vartojimo taškus ir, nesant alternatyvių tinklų, tai yra monopolinė veikla. Antroji rūšis apima tam tikrą su skirstymu glaudžiai susijusią komercinio valdymo veiklą, kaip antai veiklą, susijusią su skaitikliais, sutarčių sudarymu, sąskaitų faktūrų išrašymu, paslaugų klientams teikimu ir t. t. Trečiosios rūšies reguliuojama veikla 2005 m. buvo susijusi su tiekimu reguliuojamu tarifu ir ji pagal įstatymus buvo pavesta skirstytojams, kurie ją vykdo kartu su savo pagrindine teisės aktais nustatyta užduotimi valdyti elektros energijos skirstomuosius tinklus ir užtikrinti prieigą prie jų ⁽⁵⁾. 2009 m. užbaigus reformą skirstytojai elektros energijos reguliuojamais tarifais nebetiekia.
- (17) Pagal įstatymus elektros energiją, reikalingą reguliuojamiesiems klientams tiekti, skirstytojai privalėjo pirkti reguliuojamoje didmeninėje rinkoje (biržoje) dienos kaina (ribine sistemos kaina arba biržos kaina) arba tiesiogiai iš atsinaujinančiosios energijos gamintojų ⁽⁶⁾, o paskui taikomu reguliuojamu tarifu perparduoti ją galutiniams vartotojams.

⁽³⁾ Rinkos operatorius (OMEL) vykdo elektros energijos pirkimus ir pardavimus didmeninėje rinkoje.

⁽⁴⁾ Sistemos operatorius (*Red Eléctrica de España*) atsakingas už elektros energijos tiekimo saugumo užtikrinimą, taip pat gamybos ir perdavimo sistemos koordinavimą.

⁽⁵⁾ Karališkojo dekreto Nr. 2819/1998 11 straipsnyje skirstymas apibrėžiamas kaip „[veikla], kurios pagrindinis tikslas yra elektros energijos perdavimas iš perdavimo tinklo į vartojimo taškus laikantis atitinkamų kokybės reikalavimų, taip pat elektros energijos pardavimas vartotojams arba skirstytojams reguliuojamomis kainomis“.

⁽⁶⁾ Elektros energijos gamintojai, kuriems taikoma vadinamoji specialioji sistema. Ši specialioji sistema – tai fiksuotojo supirkimo tarifo sistema: skirstytojai (ir perdavimo sistemos operatorius) yra įpareigoti pirkti visą jų atsakomybės teritorijoje esančių reikalavimus atitinkančių kogeneracijos įrenginių ir energiją iš atsinaujinančiųjų šaltinių gaminančių įrenginių pagaminamą kiekį valstybės nustatytu išlaidas padengiančiu tarifu.

Skirstytojų, kaip sistemos finansinių tarpininkų, vaidmuo

- (18) 2005 m. galutiniams vartotojams buvo nustatyti ne mažiau kaip 25 įvairūs reguliuojami tarifai, taikomi atsižvelgiant į vartojimo lygį, pobūdį ir (arba) paskirtį ir tinklo, iš kurio gaunama elektros energija, įtampą. O laisvojoje rinkoje galutiniams vartotojams tuo pat metu buvo taikyti 9 kiti reguliuojami rinkos prieigos mokesčiai, kurie taip pat buvo pagrįsti tinklo įtampa ir kitais parametrais ⁽⁷⁾. Laisvojoje rinkoje tinklo prieigos mokesčius galutiniai vartotojai mokėjo tiekėjams, kurie juos perduodavo skirstytojams. Reguluojamoje rinkoje tinklo prieigos mokesčiai buvo įskaičiuoti į bendrąjį reguliuojamą tarifą, kuriuo galutiniai vartotojai mokėjo skirstytojams (jie buvo *netiesioginiai*). Nuo 2005 m. Ispanija kelis kartus keitė reguliuojamų tarifų sistemą. Paskutinį kartą sistema buvo pakeista 2013 m., kai Ispanija patvirtino naują teisinę elektros energijos sektoriaus sistemą (Įstatymas Nr. 24/13), kuri, be kitų priemonių, apėmė ir mažmeninės rinkos kainų reguliavimo reformą. Ispanija paskelbė, kad šis naujasis įstatymas ir jo įgyvendinimo nuostatos bus taikomos 2014 m.
- (19) Reguluojamų integruotųjų tarifų ir reguliuojamų tinklo prieigos mokesčių lygiai buvo iš anksto nustatomi visiems metams, paprastai prieš N+1 metų pabaigą, bet per metus galėjo būti koreguojami ⁽⁸⁾. Tačiau metiniam tarifų padidimui buvo taikyta viršutinė riba ⁽⁹⁾. Iš esmės visų tarifų ir mokesčių lygiai, remiantis prognozėmis, buvo nustatyti taip, kad būtų užtikrinta, kad juos taikant gaunamų reguliuojamų pajamų pakaktų bendroms reguliuojamoms elektros energijos sistemos sąnaudoms padengti. 2005 m. šios reguliuojamos sistemos sąnaudos apėmė energijos tiekimo integruotaisiais tarifais sąnaudas, energijos pirkimo iš specialiųjų paramos sistemų (atsinaujinančiųjų šaltinių, kogeneracijos ir t. t.) sąnaudas, perdavimo ir skirstymo sąnaudas, paklausos valdymo priemonės, papildomas elektros energijos gamybos Ispanijos salose sąnaudas, paramą anglių sektoriui, išlaidas ankstesnių metų deficitui padengti ir kt.
- (20) Ispanijos reguliavimo sistemoje pagrindiniai sistemos finansiniai tarpininkai buvo (ir tebėra) skirstytojai. Skirstytojai tvarkė visas reguliuojamų tarifų sistemos pajamas, t. y. tinklo prieigos mokesčius ir pajamas iš integruotųjų tarifų. Šios pajamos (jos bendrai vadinamos mokėtinomis pajamomis) buvo naudotos visoms reguliuojamoms sistemos sąnaudoms padengti. Nebuvo nustatyta jokių taisyklių, pagal kurias konkrečios kategorijos pajamos ar jų dalis būtų skiriama konkrečios kategorijos sąnaudoms ar jų daliai dengti. Todėl pajamos iš tinklo prieigos mokesčių nebuvo visos ar iš dalies skiriamos didesnėms paramos iš atsinaujinančiųjų šaltinių gaminamai elektros energijai išlaidoms ar gamybos Ispanijos salose sąnaudoms finansuoti.
- (21) Sąskaitos buvo tvirtinamos atsiskaitymų procese, vykdytame Ispanijos reguliavimo institucijai *Comisión Nacional de Energía* (toliau – CNE) tiesiogiai prižiūrint. Atlygis skirstytojams (už veiklą, susijusią su vien skirstymu) taip pat buvo imamas iš mokėtinų pajamų atskaičius visas kitas išlaidas.

Skirstytojų ir tiekėjų ir atitinkamų kainų palyginimas

- (22) Taigi 2005 m. mažmeninėje Ispanijos elektros energijos rinkoje veikė dviejų skirtingų kategorijų operatoriai: skirstytojai, kurie buvo įpareigoti parduoti reguliuojamais tarifais, ir tiekėjai, kurie elektros energija prekiaavo laisvai suderėtomis sąlygomis. Dėl istorinių aplinkybių skirstytojai Ispanijoje priklauso vertikaliai integruotoms grupėms (rinkoje įsitvirtinusiems operatoriams), kurios tradiciškai valdė skirstymo tinklus konkrečiose geografinėse teritorijose ir kurios pasikeitė tik dėl praeityje įvykusių susijungimų ir konsolidavimo veiksmų. Reguluojamoje rinkoje skirstytojai taikė integruotuosius tarifus, pagal kuriuos energijos pirkimo sąnaudos nebuvo atskiriamos nuo tinklo prieigos sąnaudų.
- (23) Tiekėjai gali priklausyti vertikaliai integruotoms grupėms (kurios paprastai turi atskirus gamybos, skirstymo ir tiekimo padalinius) arba gali būti nauji rinkos dalyviai. Nauji dalyviai dažnai neturi nuosavų gamybos pajėgumų ir veikia tik mažmeninėje rinkoje. Vienas iš tokių naujų dalyvių yra *Céntrica*. Laisvojoje rinkoje tiekėjai taikė kainas, kurios turėjo padengti tinklo prieigos mokestį (mokėtiną skirstytojams) ir energijos pirkimo sąnaudas (energijos pirkimo didmeninėje rinkoje sąnaudas arba nuosavos gamybos sąnaudas, jei tai vertikaliai integruota įmonė) ir apimti pardavimo pelną, kuriuo būtų dengiamos kitos sąnaudos (pardavimo sąnaudas, IT sistemų, sąskaitų išrašymo ir kt.) ir užtikrinta investuoto kapitalo grąža.

⁽⁷⁾ 2004 m. gruodžio 30 d. Karališkasis dekretas Nr. 2392/2004, kuriuo nustatomas 2005 m. elektros energijos tarifas: Oficialusis valstybės leidinys Nr. 315, p. 42766, I priedas.

⁽⁸⁾ LSE 12 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad elektros energijos tarifai iš esmės nustatomi kartą per metus, tačiau per metus gali būti koreguojami.

⁽⁹⁾ Pagal Karališkojo dekreto Nr. 1432/2002 8 straipsnį vidutinis tarifas negali didėti daugiau kaip 1,40 % (palyginti su ankstesniais metais), o atskiri tarifai gali didėti tik ta procentine dalimi, kuria, kaip apskaičiuota, padidėja vidutinis tarifas, + 0,60 % (iš viso 2 %).

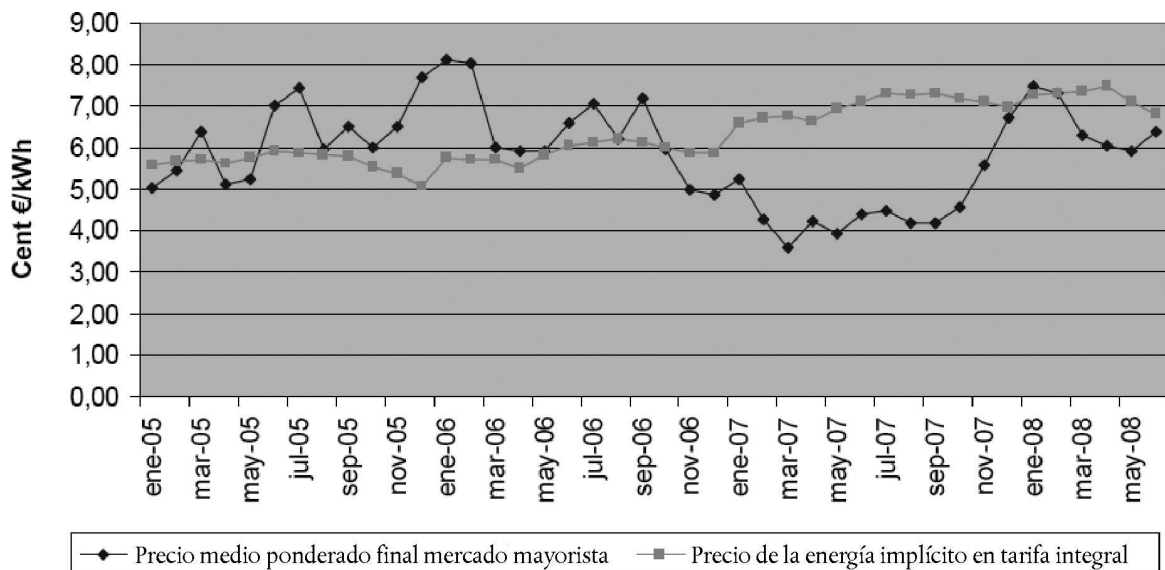
- (24) 2005 m. laisvoji rinka veikė kartu su reguliuojama rinka, o galutiniai vartotojai turėjo galimybę nevaržomi iš vienos rinkos pereiti į kitą, todėl reguliuojami tarifai buvo laikomi kainų laisvojoje rinkoje orientacinėmis kainomis (arba *de facto* viršutine riba). Taigi tiekėjas konkrečiame rinkos segmente pelningai veikti galėtų tik tuo atveju, jeigu pardavimo pelnas buvo teigiamas, t. y. kai mažmeninė kaina, šiuo atveju reguliuojamas tarifas, į kurį turėjo teisę vartotojas, buvo kiek didesnė nei bendros klientų aptarnavimo išlaidos.

2005 m. dėl tarifų atsiradęs deficitas

- (25) 2005 m. nustatytas reguliuojamų tarifų ir tinklo prieigos mokesčių lygis buvo nepakankamas, kad būtų galima gauti pakankamai pajamų ir kompensuoti visas *ex post* dokumentais patvirtintas sistemos visų metų sąnaudas. CNE metų pabaigoje atlikus galutinius atsiskaitymus už 2005 m., nustatytas 3 811 mln. EUR deficitas. Tai nebuvo pirmas kartas, kai atlikus atsiskaitymus atsiranda deficitas, tačiau 2005 m. deficitas buvo beprecedencio dydžio. Mažesni deficitai jau buvo užfiksuoti 2000, 2001 ir 2002 m.
- (26) Vyriausybė, be kita ko, nepakankamai įvertino faktines elektros energijos pirkimo kainas. Nors galutinių vartotojų elektros energijos vartojimas reguliuojamoje ir laisvojoje rinkoje 2005 m. apskritai keitėsi maždaug taip, kaip prognozuota 2004 m. gruodžio mėn., dėl nenumatytų kainų padidėjimų 2005 m. didmeninės kainos tais metais pakilo nuo 35,61 EUR už 1 MWh 2004 m. iki 62,4 EUR už 1 MWh, o vidutinė didmeninė kaina 2005 m. sudarė 59,47 EUR už 1 MWh. Šį padidėjimą, be kita ko, lėmė neįprastai sausringi metai (dėl to hidroelektros energijos gamyba sumažėjo 55 %), naftos kainų pakilimas, pagal Šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą nemokamai gautų CO₂ išmetimo leidimų poveikis rinkos kainai ir energijos paklausos padidėjimas, kuris buvo didesnis negu BVP augimas.
- (27) Ispanijos reguliavimo institucija (CNE) pažymėjo, kad 2005 m. integruotieji tarifai vidutiniškai neatspindėjo visų tiekimo sąnaudų ir visų pirma energijos pirkimo didmeninėje rinkoje kainos. Visų pirma, kaip matyti paveiksle, energijos kainos, įskaičiuotos į vidutinius reguliuojamus integruotuosius tarifus, žemiau vidutinių kainų didmeninėje elektros energijos rinkoje buvo smukusios tik penkis mėnesius – 2005 m. sausio ir vasario mėn., o paskui – balandžio–birželio mėn. Tačiau 2006 m. spalio mėn. – 2007 m. gruodžio mėn. tendencija buvo priešinga: šiuo 14 mėnesių laikotarpiu vidutinės didmeninės kainos krito gerokai žemiau energijos kainų, įskaičiuotų į vidutinius reguliuojamus integruotuosius tarifus, ir skirtumas buvo gerokai didesnis, palyginti su skirtumu, stebėtu septynis 2005 m. mėnesius, kuriais didmeninės kainos buvo didesnės nei kainos, įskaičiuotos į integruotuosius tarifus.

1 pvz.

Vidutinės svertinės didmeninės kainos ir energijos kainos, įskaičiuotos į integruotąjį tarifą, palyginimas

Šaltinis: CNE – Informe sobre la evolución de la competencia en los mercados de gas y electricidad. Periodo 2005/2007, p. 84.

- (28) Prie bendrųjų sistemos sąnaudų padidėjimo prisidėjo dar vienas svarbus veiksnys – didelė parama atsinaujinančiosios energijos gamybai. Visų pirma atsinaujinančiosios energijos gamintojai galėjo pasinaudoti galimybe tiesiogiai dalyvauti biržos prekyboje. 2005 m. ši galimybė buvo ypač patraukli, todėl biržos prekyboje dalyvavo daugiau atsinaujinančiosios energijos gamintojų, negu tikėtasi, ir dėl to sistemos sąnaudos padidėjo. Be to, tiesioginė parama su energija susijusioms sąnaudoms biržoje neparduodamai elektros energijai pagal specialiąją sistemą (atsinaujinančiosios energijos, kogeneracijos), kurios į sąskaitas buvo įtrauktos kaip reguliuojamosios sąnaudos, 2005 m. sudarė 2 701 mln. EUR ir buvo 5,75 % didesnė negu 2004 m. Kaip pavyzdį galima paminėti, kad sistemos perdavimo ir skirstymo sąnaudos 2004 m. sudarė 4 142 mln. EUR, 2005 m. – 4 410 mln. EUR, o 2006 m. – 4 567 mln. EUR.

Deficitui iš anksto finansuoti patvirtintas mechanizmas

- (29) Deficito atsiradimas neliko nepastebėtas. Jau 2005 m. kovo mėn., kai tapo aišku, jog dėl tarifų formuojasi deficitai, Karališkojo įstatymo galią turinčio dekreto Nr. 5/2005⁽¹⁰⁾ 24 straipsniu Ispanijos institucijos nustatė, kad elektros energijos sistemos sąnaudų ir pajamų skirtumui padengti reikalingas lėšas pateiks penkios didžiausios Ispanijos įgaliotosios elektros energijos įmonės, t. y. įmonės, turinčios teisę gauti kompensaciją už per dideles sąnaudas⁽¹¹⁾ tokiomis procentinėmis dalimis:

— *Iberdrola S.A.*: 35,01 %;

— *Unión Eléctrica Fenosa S.A.*: 12,84 %;

— *Hidroeléctrica del Cantábrico S.A.*: 6,08 %;

— *Endesa S.A.*: 44,16 %;

— *Elcogás S.A.*: 1,91 %

- (30) Esant neigiamam per didelių sąnaudų sąskaitos likučiui gali būti pasinaudota pajamų surinkimo teisėmis, pagal kurias įmonės turi teisę surinkti pajamas iš elektros energijos vartotojų ateityje. Įmonės gali šias teises pakeisti vertybiniais popieriais ir parduoti juos rinkoje. Šios įmonės, išskyrus *Elcogás S.A.*, yra vertikalčiai integruotų grupių, kurios paprastai veikia elektros energijos gamybos sektoriuje, o skirstymo sektoriuje veikia per skirstymo padalinius, patrunuojančiosios įmonės. Kaip nustatyta Karališkojo įstatymo galią turinčio dekreto Nr. 5/2005 24 straipsnyje, motyvai ir kriterijai, dėl kurių 2005 m. dėl tarifų atsiradusiam deficitui iš anksto finansuoti skiriamos šios penkios, o ne kitos Ispanijos elektros energijos rinkoje veikiančios įmonės, regis, yra susiję su jų teise gauti kompensaciją už per dideles sąnaudas, o ne su, pvz., jų veikla skirstymo sektoriuje. *Elcogás S.A.* veikė ir toliau veikia vien elektros energijos gamybos segmente⁽¹²⁾. Lygiai taip pat, siekdama iš anksto finansuoti deficitą, kuris elektros energijos sistemoje gali atsirasti vėlesniais metais, Ispanija paskyrė arba grupės patrunuojančiąją įmonę (pvz., *Endesa S.A.*, *Iberdrola S.A.*), arba jos gamybos padalinį (*Endesa Generación S.A.*, *Iberdrola Generación S.A.* Karališkajame įstatymo galią turinčiame dekrete Nr. 6/2009), bet ne skirstymo padalinį (t. y. *Endesa Distribución Eléctrica S.L.*, patrunuojamosios įmonės visiškai valdomą patrunuojančiąją įmonę, 2005 m. atsakingą už elektros energijos skirstymą pagal reguliuojamą tarifų sistemą).

- (31) 2006 m. birželio mėn. Ispanijos institucijos priėmė sprendimą dėl priemonių, kuriomis taikant reguliuojamus tarifus 2005 m. deficitai būtų susigrąžinti iš elektros energijos vartotojų. Karališkuoju dekreto Nr. 809/2006⁽¹³⁾ Ispanijos institucijos nustatė, kad 2005 m. deficitą vartotojai išmokės per (arba, kalbant tiksliau, pajamų surinkimo teisės, suteiktos penkioms pasirinktoms komunalinėms įmonėms, galios) 14,5 metų, mokėdami specialųjį priedą, taikomą ir integruotiesiems, ir prieigos tarifams. 2006 m. nustatytas priedas, kuris apskaičiuojamas kaip metinė suma, reikalinga per 14,5 metų linijiniu būdu susigrąžinti 2005 m. deficitui grynąja esamąja verte, sudarė 1,378 % integruotojo tarifo ir 3,975 % prieigos tarifo. Taikyta 3 mėnesių EURIBOR palūkanų norma.

⁽¹⁰⁾ 2005 m. kovo 11 d. Karališkasis įstatymo galią turintis dekretas Nr. 5/2005 dėl skubių reformų siekiant didinti našumą ir viešuosius pirkimus. Oficialusis valstybės leidinys Nr. 62, 2005 3 14, p. 8832.

⁽¹¹⁾ Per didelės sąnaudos – tai nuostoliai, kuriuos rinkoje įsitvirtinę elektros energijos tiekėjai patyrė dėl nesugrąžintų investicijų, atliktų prieš liberalizavimą. Remdamasi Per didelių sąnaudų metodikoje (Komisijos komunikatas dėl valstybės pagalbos, susijusios su per didelėmis sąnaudomis, analizės metodų) nustatytais kriterijais, Komisija 2001 m. rugpjūčio 6 d. raštu SG (2001) D/290869 leido suteikti kompensacinę pagalbą tokiems nuostoliams padengti. 2001 m. liepos 25 d. Sprendimu SG (2001) D/290553 byloje Nr. NN 49/99 Komisija leido Ispanijai toms pačioms įmonėms, kurių buvo paprašyta iš anksto finansuoti 2005 m. deficitą, suteikti kompensaciją už per dideles išlaidas iki 2008 m.

⁽¹²⁾ *Elcogás SA* 2005 m. ataskaita, ją galima rasti svetainėje <http://www.elcogas.es/images/stories/3-principales-indicadores/1-datos-economico-financieros/esp2005.pdf>.

⁽¹³⁾ 2006 m. birželio 30 d. Karališkojo dekreto Nr. 809/2006, kuriuo nuo 2006 m. liepos 1 d. pakeičiamas elektros energijos tarifas, pirmoji papildoma nuostata. Ispanijos oficialusis leidinys Nr. 156, 2006 7 1.

- (32) Priedas laikytas konkrečiam tikslui paskirta įmoka. Ispanijos institucijos nustatė, kad pajamos iš šios įmokos 2005 m. deficitui finansuoti bus kaupiamos CNE tvarkomoje indėlio sąskaitoje. Paskui CNE perves lėšas surinkimo teisių turėtojams, t. y. komunalinėms įmonėms, kurios finansavo deficitą, arba subjektams, kurie paskiau iš jų įsigijo tas surinkimo teises, atitinkamai kiekvienos iš jų finansuotai deficitu daliai.

Dėl tarifų atsiradusio deficito poveikis Ispanijos rinkai

- (33) 2005 m. 37,49 % elektros energijos paklausos Ispanijoje buvo patenkinta laisvojoje rinkoje perkama elektra. Šis kiekis atitinka gana nedidelį vartotojų skaičių; laisvojoje rinkoje pirko tik 8,5 % vartotojų, o 91,5 % liko reguliuojamų tarifų sistemoje (mažiau nei 2004 m., kai ši dalis sudarė 97 %). Pagrindinė laisvojoje rinkoje veikusi kategorija buvo vartotojai, kuriems elektros energija tiekta aukštosios įtampos tinklais (visų pirma pramoniniai vartotojai); šia galimybe pasinaudojo 38,9 % tokių vartotojų, o jų pirktą elektros energiją 2005 m. sudarė 29 % viso elektros energijos vartojimo žemyninėje Ispanijos dalyje. Absoliuti dauguma namų ūkių ir smulkių vartotojų, kuriems elektros energija tiekta žemosios įtampos tinklais ir kurie galimybe pirkti elektros energiją laisvojoje rinkoje galėjo naudotis nuo 2003 m. ⁽¹⁴⁾, ir toliau liko reguliuojamų tarifų sistemoje; tačiau 2005 m. daug jų taip pat perėjo į laisvąją rinką. 2005 m. gruodžio 31 d. laisvojoje rinkoje buvo per 2 mln. vartotojų (palyginti su 1,3 mln. 2004 m.).
- (34) Tačiau pranašumą kainų požiūriu, kurį 2005 m. vidutiniškai užtikrino reguliuojami tarifai, reikėtų vertinti palyginant su vartotojų grįžimu į reguliuojamą rinką, nors ir su tam tikru atsilikimu. Kaip matyti iš 2 lentelės, 2005 m. vartotojų, kuriems elektros energija tiekta laisvojoje rinkoje, skaičius padidėjo, bet 2006 m. sumažėjo ir jų procentinė dalis (8,15 %) grįžo į 2005 m. pirmąjį pusmetį pasiektą lygį. Galutiniams vartotojams laisvojoje rinkoje tiekta energijos kiekio mažėjimas, kuris buvo matyti 2004 m. gruodžio mėn., išliko ir 2005 m. pirmąjį pusmetį. Nors 2005 m. birželio–rugsėjo mėn. šis mažėjimas iš esmės sustojo, 2005 m. gruodžio mėn. jis vėl atsinaujino ir vyko visus 2006 m.

2 lentelė

Tiekimo vietų ir energijos dalis, 2004–2006 m. tekusi laisvajai rinkai (visos rinkos procentine dalimi)

Elektros energija	2004 m.				2005 m.				2006 m.			
	Kovas	Birželis	Rugsėjis	Gruodis	Kovas	Birželis	Rugsėjis	Gruodis	Kovas	Birželis	Rugsėjis	Gruodis
Tiekimo vietų procentinė dalis	1,53	2,82	4,21	5,73	7,42	9,42	10,37	10,66	10,20	9,28	8,86	8,15
Energijos procentinė dalis	29,30	33,60	36,19	33,57	33,15	35,34	41,39	37,41	29,38	27,10	25,74	24,87

Šaltinis: CNE ataskaita „Nota Informativa sobre los suministros de electricidad y gas natural en los mercados liberalizados, actualización 31 de diciembre de 2006“.

- (35) Nors tiekėjų patiriamų nuostolių poveikis išryškėjo iki 2005 m. vidurio, kai didmeninės kainos ėmė sparčiai didėti, tiekimo sutarčių nebuvo galima nedelsiant nutraukti. Dėl to laisvojoje rinkoje veikiantys tiekėjai, visų pirma tie, kurie neturėjo gamybos pajėgumų ir elektros energiją turėjo pirkti didmeninėje rinkoje, buvo priversti rinktis, ar nepaisant galimybės patirti nuostolių, laisvosios rinkos sąlygomis siūlyti kainas, kurios atitiktų reguliuojamą tarifą, ar taikyti didesnes faktines pirkimo sąnaudas atspindinčias kainas ir dėl to prarasti rinkos dalį.

SPRENDIMAS PRADĖTI PROCEDŪRĄ PAGAL SESV 108 STRAIPSNIO 2 DALĮ

- (36) Komisijos sprendimas pradėti oficialią tyrimo procedūrą buvo pagrįstas šiais motyvais:

⁽¹⁴⁾ Mažmeninę elektros energijos rinką Ispanija liberalizavo anksčiau, negu reikalauta 1996 ir 2003 m. elektros energijos direktyvomis, kuriose buvo nustatytas liberalizavimo galutiniams verslo vartotojams (pradedant nuo didžiausiųjų) 1999–2004 m. tvarkaraštis ir pagal kurias namų ūkių segmento liberalizavimas buvo privalomas tik nuo 2007 m. liepos 1 d.

- (37) Sprendime palyginti reguliuojami tarifai, pagal kuriuos mokėjo įvairių kategorijų galutiniai vartotojai, ir apskaičiuotosios kainos, kurias jiems būtų tekę mokėti laisvojoje rinkoje nesant tarifų, ir nustatyta, kad, regis, yra pranašumas, naudingas daugumos kategorijų vartotojams. Tariama pagalba galutiniams vartotojams aptariama atskirame sprendime byloje SA.21817 „Reguliuojami elektros energijos tarifai. Vartotojai“.
- (38) Dėl skirstytojų sprendime pradėti procedūrą pažymėta, kad ši sistema, kuria galutiniai vartotojai skatinti sugrįžti į reguliuojamą rinką, galėjo būti naudinga skirstytojams, kurie savo reguliuojamoje veikloje, regis, turėjo garantuotą pelno maržą. Šis pranašumas, regis, buvo atrankiai suteiktas skirstytojams, nes jie buvo vieninteliai rinkos operatoriai, kuriems buvo leista parduoti elektros energiją reguliuojamais tarifais.
- (39) Sprendime taip pat nustatyta, kad ši sistema buvo susijusi su valstybinių išteklių perdavimu, nes deficitui atlyginti naudojamas kainos priedas yra parafiskalinis mokestis, įplaukos iš kurio patenka Ispanijos reguliavimo institucijai CNE (valstybinei įstaigai) ir tik paskui perduodamas galutiniams gavėjams. Sprendime padaryta išvada, kad, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką šiuo klausimu, šios lėšos turėtų būti laikomos valstybiniais ištekliais.
- (40) Atsižvelgdama į tai, kad ir stambūs galutiniai vartotojai, ir skirstytojai veikia rinkose, kurios Sąjungoje paprastai yra atviros konkurencijai ir prekybai, sprendime pradėti procedūrą Komisija padarė išvadą, kad įvykdyti visi SESV 107 straipsnio 1 dalyje nustatyti kriterijai ir ši priemonė buvo valstybės pagalba galutiniams vartotojams ir skirstytojams.
- (41) Sprendime pradėti procedūrą pažymėta, kad, regis, netaikytina nė viena iš SESV 107 straipsnyje nustatytų leidžiančių nukrypti nuostatų, ir įvertinta, ar elektros energijos tiekimas reguliuojamais tarifais galėtų būti laikomas visuotinės ekonominės svarbos paslauga (VESP) ir dėl to galėtų būti taikoma SESV 106 straipsnio 2 dalyje nustatyta leidžianti nukrypti nuostata. Sprendime pradėti procedūrą nustatyta, kad elektros energijos sektoriuje valstybių narių veiksmų laisvę nustatant su viešąja paslauga susijusius išpareigojimus varžo 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 96/92/EB⁽¹⁵⁾ (toliau – Elektros energijos direktyva), nuostatos. Pagal Elektros energijos direktyvą iš valstybių narių reikalaujama nustatyti įpareigojimą teikti universaliąsias paslaugas (įskaitant visų pirma teisę paslaugas gauti pagrįstomis kainomis) tik namų ūkių vartotojams ir mažosioms įmonėms⁽¹⁶⁾. Sprendime padaryta išvada, kad, atsižvelgiant į minėtą direktyvą, elektros energijos tiekimas reguliuojamais tarifais vidutinėms ir stambioms įmonėms, o ne namų ūkiams ir mažosioms įmonėms, negalėtų būti laikomas VESP griežtąja šios sąvokos prasme.
- (42) Taigi Komisija išreiškė rimtų abejonų dėl to, ar pagalbos elementai, susiję su reguliuojamais tarifais, kurie buvo taikomi įmonėms, išskyrus mažąsias, ir skirstytojams, galėtų būti laikomi derančiais su vidaus rinka.

SUINTERESUOTŪJŲ ŠALIŲ PASTABOS

- (43) Komisijai paprašius pateikti pastabas dėl sprendimo pradėti išsamų tyrimą, sulaukta daug pastabų iš stambių pramoninių vartotojų, skirstytojų, nepriklausomų tiekėjų ir Ispanijos autonominių bendruomenių Vyriausybių. Šiame sprendime bus išnagrinėtos tik su skirstytojais susijusios pastabos.

NEPRIKLAUSOMŲ TIEKĖJŲ PASTABOS

- (44) Gautos *Céntrica* ir *ACIE*, Nepriklausomų energijos tiekėjų asociacijos pastabos. Jų argumentai ir išvados daugiausia yra vienodos ir bus išnagrinėtos kartu.
- (45) Savo pastabose *Céntrica* daugiausia dėmesio skiria tariamai valstybės pagalbai elektros energijos skirstytojams. *Céntrica* pažymi, kad 2005 m. vidutinė elektros energijos pirkimo didmeninėje rinkoje kaina buvo beveik 70 % didesnė, negu prognozuota vidutinė pirkimo kaina, įskaičiuota į integruotuosius tarifus, kuriuos Vyriausybė nustatė Karališkuoju dekretu Nr. 2329/2004.

⁽¹⁵⁾ OL L 176, 2003 7 15, p. 37.

⁽¹⁶⁾ 2003 m. Elektros energijos direktyvos 3 straipsnio 3 dalyje nustatyta: „Valstybės narės užtikrina, kad visiems namų ūkių vartotojams ir, kai valstybės narės mano, kad to reikia – mažosioms įmonėms (t. y. įmonėms, kuriose dirba mažiau kaip 50 darbuotojų, o metinė apyvarta arba balansas neviršija 10 mln. EUR), būtų teikiamos universaliosios paslaugos, t. y. kad jos turėtų teisę savo teritorijoje gauti nustatytos kokybės elektros energiją už protingą, lengvai ir aiškiai palyginamą ir skaidrią kainą. Siekdamas garantuoti universaliųjų paslaugų teikimą, valstybės narės gali paskirti tiekėją, į kurį galima kreiptis kraštutiniu atveju.“

- (46) Dėl tokio šių prognozių ir faktinių kainų neatitikimo pajamų iš sistemos nepakako sąnaudoms padengti, daugiausia dėl to, kad skirstytojų mokėta elektros energijos pirkimo kaina buvo didesnė nei reguliuojama kaina, kuria jie tą elektros energiją turėjo parduoti. Todėl skirstytojų sąskaitose susidarė deficitas. Tačiau dėl mechanizmo, kurį Ispanijos institucijos patvirtino pajamų spragai užpildyti (jį nustatius reikalauta, kad reikalavimus atitinkantys gamintojai iš anksto finansuotų deficitą, ir teigta, kad paskiau jiems bus atlyginta), skirstytojų sąskaitos liko subalansuotos, o jų nuostolius *de facto* kompensavo valstybė.
- (47) Požiūris į laisvosios rinkos tiekėjus buvo kitoks, nors jie taip pat patyrė panašius nuostolius. *Céntrica* ir ACIE teigimu, tiekėjų laisvojoje rinkoje ir skirstytojų pirkimo sąnaudos buvo panašios⁽¹⁷⁾. Be to, juos *de facto* varžė integruoto tarifo, Vyriausybės nustatyto kiekvienai vartotojų kategorijai, lygis, nes priešingu atveju jie vargu ar būtų galėję pritraukti naujų klientų ar išlaikyti turėtuosius. Visų pirma ACIE pažymi, kad 2005 m. pradžioje jos nariai sudarė sutartis, pagrįstas Vyriausybės prognozuotomis didmeninėmis kainomis, ir vėliau jie turėjo vykdyti tokias sutartis, nors jos ir tapo nepelningos. Dėl to nepriklausomi tiekėjai patyrė nuostolių. Tačiau nepriklausomų tiekėjų nuostolių, kitaip nei skirstytojų, valstybė nekompensavo. *Céntrica* apskaičiavimais, 2005 m. ji patyrė 10 mln. EUR nuostolius. ACIE teigimu, keli tiekėjai, įskaitant *Saltea Comercial*, *Electranorte*, *CYD Energia* ir RWE, buvo priversti pasitraukti iš rinkos.
- (48) ACIE ir *Céntrica* teigimu, skirstytojų nuostolių kompensavimas iškreipė konkurenciją, dėl jo nepriklausomi tiekėjai buvo diskriminuoti ir tas kompensavimas turėtų būti laikomas valstybės pagalba. *Céntrica* tvirtina, kad nuostolių kompensavimas buvo pranašumas *per se*, ir taip pat įrodinėjo, kad rinkoje įsitvirtinę dalyviai (vertikaliai integruotos įmonės) galėjo išsaugoti savo rinkos dalį ir išvengti nuostolių, ragindami vartotojus iš jų nuostolingų tiekimo padalinių pereiti į jų skirstymo padalinius, kurie atitinkamai gautų kompensaciją.
- (49) ACIE ir *Céntrica* teigimu, pranašumas rinkoje įsitvirtinusioms įmonėms buvo konkretus, t. y. atrankinis, nes finansavimo ir kompensavimo mechanizmas buvo konkrečiai naudingas skirstytojams ir suteikė jiems finansinį ir konkurencinį pranašumą prieš laisvosios rinkos tiekėjus. *Céntrica* įrodinėjo, kad skirstytojų ir laisvosios rinkos tiekėjų skyrimas buvo grynai formalus, nes abiejų kategorijų subjektai konkuravo toje pačioje rinkoje (mažmeninės prekybos elektros energija), patyrė integruotųjų tarifų poveikį (nes buvo nustatyti pagal įstatymus arba *de facto* ribojo rinkos kainas), pirko elektros energiją ta pačia kaina ir patyrė tokius pat nuostolius.
- (50) *Céntrica* nuomone, lengvatinis požiūris į skirstytojus nebuvo pagrįstas jokia su elektros energijos sistemos logika ir struktūra susijusia priežastimi ir negalėtų būti laikomas kompensacija už visuotinės ekonominės svarbos paslaugą. *Céntrica* tvirtina, kad ši sistema Elektros energijos direktyvą pažeidė ne tik dėl diskriminuojančio deficito priemonių pobūdžio, bet ir dėl to, kad iš vartotojų buvo atimta teisė naudotis skaidriomis kainomis ir tarifais⁽¹⁸⁾. Už 2005 m. mokėtinos elektros energijos kainos dalis buvo atidėta paskesniems metams, todėl galutinės taikytos kainos vartotojams buvo neaiškios.
- (51) *Céntrica* laikosi nuomonės, kad atrankinis pranašumas, atsiradęs dėl deficito priemonių, buvo naudingas ne tik skirstytojams, bet ir vertikaliai integruotoms įmonėms, kurioms jie priklausė. *Céntrica* teigimu, taikant valstybės pagalbos taisyklės vertikaliai integruota grupė turėtų būti laikoma viena įmone. *Céntrica* tvirtina, kad šia Ispanijos sistema gamybos įmonėms buvo sudaryta galimybė didinti kainas didmeninėje rinkoje ir toliau gauti pelną. Šiomis aplinkybėmis pačios grupės buvo suinteresuotos išlaikyti rinkos dalį, kuria klovėsi jų skirstymo padaliniai. Taigi vertikaliai integruotos grupės taip pat turėtų būti laikomos valstybės pagalbos gavėjomis.

SKIRSTYTOJŲ PASTABOS

- (52) Pastabos gautos iš UNESA (skirstytojams atstovaujančios asociacijos), *Iberdrola Distribución*, *Union Fenosa Distribución*, *Enel Viesgo Distribución* ir *Endesa Distribución*. Jų pastabos daugiausia sutampa ir bus išnagrinėtos kartu.
- (53) Skirstytojai (kuriems atstovauja UNESA) skiria vien skirstymo (komercinio valdymo) veiklą, kurią jie laiko VESP, ir tiekimą reguliuojamais tarifais, kuris, jų teigimu, nebuvo susijęs su jokia valstybės pagalba, nes nesuteikė jokio finansinio pranašumo.

⁽¹⁷⁾ Tiekėjai taip pat pirko energiją didmeninėje rinkoje (biržoje) ir nors teoriškai jie galėjo sudaryti dvišalius susitarimus su gamintojais, gamintojams (daugiausia vertikaliai integruotoms grupėms) iš tikrųjų nebuvo jokių paskatų tai daryti.

⁽¹⁸⁾ Žr. Direktyvos 2003/54/EB I priedo b ir c punktus.

- (54) Skirstytojai primena, kad teisinės aplinkybės, kuriomis tiekėjai ir skirstytojai vykdė savo veiklą, labai skyrėsi; skirstytojai buvo įpareigoti tiekimui skirtą elektros energiją konkrečiais būdais (iš biržos arba specialiosios sistemos gamintojų) pirkti reguliuojamais tarifais, o tiekėjai galėjo nevaržomi derėtis dėl savo kainų. Skirstytojai negalėjo atsisakyti tiekti elektros energijos reguliuojamiems vartotojams ir įgyti kitokių nei pasirenkantieji reguliuojamus tarifus klientų. Skirstytojai taip pat negalėjo siūlyti papildomų paslaugų, o tiekėjai galėjo nevaržomi nustatyti savo tiekimo sąlygas.
- (55) Lentelėje apibendrinami laisvosios rinkos tiekėjų ir skirstytojų skirtumai mažmeninės prekybos elektros energijos srityje ⁽¹⁹⁾:

	Tiekimo prievolė	Galima rinka	Energijos pirkimas
Tiekėjai	Ne	Visi Ispanijos vartotojai	Bet koks mechanizmas
Skirstytojai	Taip	Tik prie jų tinklų prijungti vartotojai	Per biržą arba iš gamintojų, kuriems taikyta specialioji sistema
	Didmeninė pirkimo kaina	Pardavimo kaina	Pelno marža
Tiekėjai	Laisva	Laisva	Pardavimų marža
Skirstytojai	Biržos kaina arba reguliuojama specialiosios sistemos kaina	Reguliuojami tarifai	Jokios pelno maržos

- (56) Taigi skirstytojai daro išvadą, kad, atsižvelgiant į skirtingas teises ir faktines aplinkybes, laisvosios rinkos tiekėjai konkuravo ne su skirstytojais, o veikiau su reguliuojamais tarifais, kurie rinkoje laikyti orientacine kaina.
- (57) Skirstytojai teigia, kad elektros energijos tiekimo konkrečiu tarifu veikla nedavė jiems pelno ir nesuteikė jokio pobūdžio pranašumų. Į skirstytojų atlygį už vien skirstymą ir komercinį valdymą buvo įtraukta pelno marža, skirta investuotam kapitalui atlyginti, o už tiekimą reguliuojamais tarifais skirstytojai gavo tik savo sąnaudų atlyginimą be jokios pelno maržos. Visų pirma pripažintos skirstytojo sąnaudos buvo pagrįstos vidutine svertine kaina, ataskaitiniu laikotarpiu mokėta už elektros energiją. Tam tikromis aplinkybėmis šios pripažintos sąnaudos galėjo būti mažesnės negu bendros faktinės skirstytojo patirtos sąnaudos. Jeigu dėl reguliuojamos pardavimo veiklos atsirasdavo perteklius, šios lėšos nelikdavo skirstytojams, o atsiskaitymų procese buvo skiriamos kitoms bendrosioms sistemos sąnaudoms finansuoti. Valstybės pripažinta suma buvo lygi vidutinės svertinės elektros energijos pirkimo kainos, padaugintos iš kiekvieno skirstytojo gabento energijos kiekio ir pakoreguotos atsižvelgiant į standartinius nuostolius, skirtumui.
- (58) Skirstytojai taip pat tvirtina, jog iš to, kad laisvosios rinkos klientai sugrįždavo į reguliuojamų tarifų sistemą, negavo jokios tiesioginės ar netiesioginės finansinės naudos, nes jų atlygis už vien skirstymo ir komercinio valdymo veiklą buvo visiškai nepriklausomas nuo klientų, kuriems energija tiekta reguliuojamais tarifais, skaičiaus ar tarifais parduotos elektros energijos kiekio.

— Pirma, kaip paaiškinta pirmiau, tiekimo reguliuojamais tarifais atveju buvo tik atlygintos sąnaudos.

— Antra, atlygis už vien skirstymo veiklą taip pat nepriklausė nuo klientų, kuriems energija tiekta reguliuojamais tarifais, skaičiaus, nes jis buvo pagrįstas perduotos energijos kiekiu, kuris apėmė visą skirstytojų tinkle perduotą elektros energiją neatsižvelgiant į tai, ar ši energija buvo parduota reguliuojamais tarifais, ar laisvosios rinkos kainomis.

⁽¹⁹⁾ Šaltinis: 2007 m. balandžio 26 d. *Iberdrola* pastabos.

- Trečia, atlygis už komercinio valdymo veiklą taip pat nepriklausė nuo klientų, kuriems energija tiekta reguliuojamais tarifais, skaičiaus, nes įstatyme numatyti mokėjimai buvo pagrįsti sudarytų sutarčių (ir dėl prieigos tarifų, ir dėl reguliuojamų tarifų) skaičiumi, taigi buvo nesusiję su klientų, kuriems taikyti reguliuojami tarifai, skaičiumi. Bet kuriuo atveju skirstytojai turėjo tvarkyti visus klientų prašymus, kaip antai dėl sujungimo rūšies pakeitimų, sutarčių, prieigos tarifų sąskaitų faktūrų išrašymo, kiekių matavimo ir t. t., neatsižvelgiant į tiekimo rūšį.
- (59) Taigi skirstytojai daro išvadą, kad kompensaciją, kurią jie gavo už tiekimą reguliuojamais tarifais, reikėtų vertinti kaip sumų, kurias jie taikant įstatymą privalėjo iš anksto sumokėti, atlyginimą arba kaip kompensaciją už nuostolius ir žalą.
- (60) *Iberdrola* konkrečiai tvirtina, kad priskirti deficitą skirstytojams būtų teisiškai ir ekonomiškai neteisinga. Sąnaudos, patirtos perkant elektros energiją reguliuojamai rinkai, turėjo būti priskirtos elektros energijos sistemai, o ne skirstytojams, kurie paprasčiausiai įgyvendino teisinę nuostatą. Įplaukos iš pardavimo reguliuojamomis kainomis niekada netapo skirstytojų nuosavybe – jos priklausė visai elektros energijos sistemai, todėl elektros energijos pardavėja reguliuojamomis kainomis turėtų būti laikoma sistema. *Iberdrola* teigimu, tokioje griežtai reguliuojamoje sistemoje, kaip Ispanijos, būtų nepagrįsta finansinį disbalansą, kurį lėmė reguliavimo struktūra ar būsimų energijos kainų įverčių klaidos, priskirti skirstytojams.
- (61) *Iberdrola* taip pat pažymi, kad pajamos iš priedo neliko skirstytojams, nes jos, kaip konkrečiam tikslui paskirta įmoka, buvo nedelsiant pervestos į CNE atidarytą indėlio sąskaitą ir perduotos deficitą iš anksto finansavusiems gamintojams.

ASTŪRIJOS REGIONINĖS VYRIAUSYBĖS PASTABOS

- (62) Astūrijos regioninės Vyriausybės pastabos tolygios toliau išdėstytoms Ispanijos Vyriausybės pastaboms, į kurias daroma nuoroda.

ISPANIJOS PASTABOS

- (63) Ispanija tvirtina, kad 2005 m. reguliuojamų tarifų sistema nebuvo susijusi su pagalba galutiniams vartotojams ar skirstytojams. Visų pirma dėl skirstytojų Ispanija mano, kad jų gauta kompensacija atitinka Teisingumo Teismo praktiką *Altmark* byloje, taigi nėra valstybės pagalba.

PAGALBOS BUVIMAS

NĖRA JOKIO PRIEŽASTINIO RYŠIO TARP VALSTYBĖS VEIKSMO IR DEFICITO, KURIS NĖRA PRISKIRIAMAS VALSTYBEI

- (64) Ispanija tvirtina, kad deficitas neturėjo būti priskirtas valstybei, nes jį lėmė nenusipėjamos išorės aplinkybės, o ne sąmoningas valstybės ketinimas subsidijuoti tam tikrą veiklą.
- (65) Ispanija teigia, kad 2005 m. ES teisė netrukdytų vykdyti tiekimo valstybės nustatytais reguliuojamais tarifais. Taigi valstybės įsikišimas reguliavimo lygmeniu buvo teisiškai pagrįstas, nes tai buvo nacionalinio suverenumo išraiška. Viena iš šių valstybės prerogatyvų susijusi su tarifų nustatymu, kad tikėtinos sąnaudos atitiktų tikėtiną paklausą.
- (66) Skirstytojai rinko lėšas taikydami integruotuosius ir prieigos tarifus, o paskui dalį šių pajamų pervesdavo į tikslines sąskaitas (pagal metiniame tarifų dekrete nustatytas procentines dalis). Paskiau jie atskaitydavo elektros energiją, pirktą iš biržos ir iš specialiosios sistemos gamintojų. Jeigu pajamos iš integruotųjų ir prieigos tarifų nedengė reguliuojamos veiklos sąnaudų, dėl tarifų atsirasdavo deficitas.
- (67) Ispanija tvirtina, kad 2005 m. deficitą lėmė Vyriausybės prognozuotų didmeninių elektros energijos kainų ir faktinių biržoje užfiksuotų kainų neatitiktis. Ypač didesnes kainas 2005 m. lėmė nenusipėtos priežastys, kurios prilygsta *force majeure* aplinkybėms (žr. 26 konstatuojamąją dalį).

- (68) Kadangi įvykis, dėl kurio atsirado tariama pagalba, buvo susijęs su didesniu, negu prognozuota, didmeninių kainų padidėjimu, tariamo pranašumo negalima priskirti jokiam teisės aktui. NET ir tariant, kad šis pranašumas buvo suteiktas, jį būtų lėmusios su valstybės ketinimais nesusijusios aplinkybės. Ispanijos teigimu, dėl *force majeure* aplinkybių išnyksta priežastinis ryšys tarp administracinio sprendimo, kuriuo nustatomas tarifų lygis, ir konkurencinio pranašumo, dėl kurio atsiranda valstybės pagalba. NET ir tariant, kad objektyvi priežastinio ryšio sąlyga buvo įvykdyta, subjektyvi valstybės ketinimo (priskyrimo valstybei) sąlyga nebūtų įvykdyta.

NEPANAUDOTA JOKIŲ VALSTYBINIŲ IŠTEKLIŲ

- (69) Ispanija tvirtina, kad šie tarifai nėra susiję su valstybės lėšomis. Pirma, Ispanija šiuo klausimu tvirtina, kad priedas nėra mokestis, apibrėžtas su parafiskaliniais mokesčiais susijusioje Europos Teisingumo Teismo praktikoje, nes jis nėra renkamas valstybės ir neatitinka fiskalinio mokesčio. Ispanijos teigimu, priedas yra neatsiejama tarifo dalis ir savo pobūdžiu ji panaši į tarifą. Taigi šis tarifas yra privačiojo sektoriaus kaina.
- (70) Antra, lėšos nebuvo renkamos valstybės ir nebuvo mokamos į valstybės paskirtą fondą. Tarifus rinko skirstytojai, o ne valstybė, taigi tai buvo privačiojo sektoriaus kainos, kuriomis dalyviams buvo užtikrintas teisingas atlygis (kaip nustatyta LSE). Tai nebuvo nei mokesčiai, nei valstybinės kainos. Valstybė nieko neatlygino, nes atlygį suteikė sistema: už nereguliuojamą veiklą – rinkos jėgomis, o už reguliuojamą veiklą – valstybės nustatytais prieigos tarifais. Tokioje sistemoje valstybei netenka jokia našta, todėl, pagal teismo praktiką *Sloman Neptune* byloje⁽²⁰⁾, nenaudojami jokie valstybiniai ištekliai. Be to, šios lėšos niekada nebuvo patekusios į valstybės išdą, nebuvo minėtos biudžeto įstatymuose, jų netikrino Audito Rūmai ir jos negalėjo būti susigrąžintos iš skolininkų taikant administracines susigrąžinimo procedūras. Skoloms elektros energijos sistemai nebuvo taikyta palūkanų norma, taikytina skoloms valstybei.
- (71) Ispanija tvirtina, kad Ispanijos reguliavimo institucija CNE šias lėšas tvarkė veikdama tik kaip apskaitos tarpininkė. Ispanijos institucijos pažymi, jog savo 2001 m. sprendime dėl Ispanijos per didelių sąnaudų (SA NN 49/99) Komisija jau buvo nustačiusi, kad „lėšų perėjimas per CNE iš esmės yra apskaitinio pobūdžio. Į CNE vardu atidarytą sąskaitą pervedamos lėšos niekada nebuvo tapusios šios įstaigos nuosavybe ir buvo nedelsiant išmokamos gavėjams vadovaujantis iš anksto nustatyta suma, kurios CNE jokia būdu negali pakeisti.“ Remdamasi šiuo sumetimumu, Komisija padarė išvadą, kad „ji negalėjo nustatyti, ar įplaukos iš šio mokesčio, nustatyto per didelių sąnaudų schemos sistemoje, yra valstybiniai ištekliai“.
- (72) Trečia, Ispanija ginčija Komisijos išvadą, kad reguliuojamas skirstytojų vykdytas pardavimas buvo finansuotas specialiuoju mokesčiu, kurį mokėjo visi Ispanijos galutiniai elektros energijos vartotojai. Ispanijos teigimu, skirstytojai nebuvo finansuoti valstybės – jie gavo pagrįstą ir teisingą atlygį už vykdomą įstatymų nustatytą užduotį, kurią buvo įpareigoti vykdyti.
- (73) Be to, skirstytojams parduodant elektros energiją reguliuojamais tarifais ir perkant ją iš gamintojų biržoje, jų sąskaitose atsirado deficitas (kuris buvo padengtas išankstinio finansavimo mechanizmu, nustatytu Karališkuoju įstatymo galią turinčiu dekretu Nr. 5/2005), tačiau pajamas iš priedo, pridėto prie tarifo, gaus gamintojai, o ne skirstytojai.

NESUTEIKTA JOKIO PRANAŠUMO

- (74) Ispanija nesutinka su Komisijos išankstine išvada, kad reguliuojamais tarifais skirstytojams buvo suteiktas ekonominis pranašumas.
- (75) Dėl skirstytojų Ispanija ginčija Komisijos išvadą, kad tarifų sistemomis skirstytojams buvo užtikrinta minimali pelno marža. Ispanija tvirtina, kad skirstytojų tiekimą reguliuojamais tarifais pagrindė būtinybė užtikrinti visuotinės svarbos paslaugos teikimą, o atlygis už reguliuojamą veiklą buvo išimtinai skirtas su šia veikla susijusių įpareigojimų vykdymo sąnaudoms padengti.

⁽²⁰⁾ 1993 m. kovo 17 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo sujungtose bylose C-72/91 ir C-73/91 21 punktas: „Nagrinėjama sistema nėra siekiama, naudojantis jos tikslu ir bendrąja struktūra, sukurti pranašumą, dėl kurio valstybei būtų užkrauta papildoma našta.“

NEPADARYTA JOKIO POVEIKIO KONKURENCIJAI IR VALSTYBIŲ NARIŲ TARPUSAVIO PREKYBAI

- (76) Ispanijos institucijų teigimu, tiekimui reguliuojamais tarifais taikytomis reguliavimo nuostatomis nebuvo varžoma elektros energijos tiekėjų įsisteigimo laisvė ir režimas, taikytas Ispanijos tiekėjams, nebuvo palankesnis nei režimas, taikytas tiekėjams iš kitų valstybių narių.
- (77) 2005 m. tinklų sujungimo pajėgumas Iberijos pusiasalyje buvo toks menkas, kad realios energijos vidaus rinkos net nebuvo. Ispanijos institucijos laikosi nuomonės, kad, atsižvelgiant į šią atskirties padėtį, būtų neproporcinga daryti išvadą, – kaip kad daro Komisija, – kad tarifas darė poveikį konkurencijai ir valstybių narių tarpusavio prekybai.
- (78) Ispanijos institucijos tvirtina, kad elektros energija nebuvo eksportuojama už Ispanijos ribų ir Ispanijoje veikiančios skirstytojai negalėjo Ispanijos energijos parduoti kitur nei šalies teritorijoje. Kita vertus, bet kokia reikalavimus atitinkanti įmonė galėjo tokiomis pat sąlygomis, kaip ir Ispanijos įmonės, dalyvauti skirstymo veikloje ir naudotis tokiu pat teisiniu ir ekonominiu režimu.
- (79) Ispanija laikosi nuomonės, kad tiekėjai, priešingai, vykdė laisvą ir nereguliuojamą veiklą. Jiems kilo atitinkama rizika ir jie turėjo atitinkamus pranašumus. Prisiimti šią riziką reiškia sutikti, kad tam tikromis nenumatytomis aplinkybėmis jų mažmeninės prekybos veikla gali nebūti pelninga. Tačiau pelningumas būtų susigrąžintas, kai tik tai būtų įmanoma dėl tarifų ar kai neliktų išimtinių aplinkybių.

ANALIZĖ ATSIŽVELGIANT Į TEISMO PRAKTIKĄ ALTMARK BYLOJE

- (80) Ispanija tvirtina, kad 2005 m. reguliuojamų tarifų taikymas neprieštaravo Sąjungos teisei, nes galutinis terminas rinkai visiems vartotojams, įskaitant namų ūkius, atverti buvo 2007 m. liepos 1 d.
- (81) Ispanijos teigimu, tiekiant elektros energiją reguliuojamais tarifais skirstytojų patirtų sąnaudų padengimas atitiko visus keturis Teismo praktikos *Altmark* byloje kriterijus, todėl ši intervencija nepatenka į valstybės pagalbos taikymo sritį.
- (82) Pirma, elektros energijos tiekimas yra visuotinės svarbos paslauga ir valstybė privalo įsikišti, kad užkirstų kelią piktnaudžiavimui dominuojama padėtimi, kuris galėtų atsirasti esant vienam tinklui (natūraliai monopolijai). Taigi reguliuojamą veiklą vykdančios įmonės vykdo su viešąja paslauga susijusius įpareigojimus.
- (83) Antra, tarifų nustatymo parametrai buvo nustatyti objektyviai ir skaidriai. Atlygis už reguliuojamą veiklą buvo objektyvus ir skaidrus. Kitos ES įmonės taip pat galėjo patekti į skirstymo rinką.
- (84) Trečia, mokėjimai už reguliuojamą veiklą padengė tik su viešąja paslauga susijusių įpareigojimų vykdymo sąnaudas. Atlyginimą skirstytojai galėjo gauti tik už sąnaudas, susijusias su reguliuojama veikla.
- (85) Ketvirta, sudėtinga tarifų nustatymo ir atsiskaitymų reguliavimo sistema rodo, kad tarifų sistema buvo pagrįsta išsamia sistemos sąnaudų ir pajamų analize, taip pat elektros energijos paklausos analize.
- (86) Šiuo pagrindu Ispanija daro išvadą, kad ši tarifų sistema nebuvo valstybės pagalba, nes atitiko teismo praktiką *Altmark* byloje.

PRIEMONĖS VERTINIMAS

- (87) Šio sprendimo taikymo sritis apsiriboja skirstytojų elektros energijos tiekimu didelėms ir vidutinėms įmonėms reguliuojamais tarifais ir neapima kitos veiklos, kurią vykdo skirstytojai ir kuri yra susijusi su vien skirstymu. Pastaroji veikla yra visiškai nepriklausoma – ir teisiškai ir finansiškai – nuo pardavimo reguliuojamais tarifais veiklos ir bet kuriuo atveju nepatenka į sprendimo pradėti procedūrą taikymo sritį, nes tame sprendime abejonės išreikštos tik dėl tariamo pranašumo, skirstytojams suteikto dėl žemo reguliuojamų tarifų lygio ir priemonių, kurių 2005 m. imtasi deficitui kompensuoti ir padengti, derėjimo su vidaus rinka.

VALSTYBĖS PAGALBOS BUVIMAS PAGAL SESV 107 STRAIPSNIO 1 DALĮ

- (88) Priemonė yra valstybės pagalba, apibrėžta SESV 107 straipsnio 1 dalyje, jeigu įvykdomos visos šios sąlygos: priemonė a) gavėjui suteikiamas ekonominis pranašumas; b) ją suteikia valstybė arba ji suteikiama iš valstybinių išteklių; c) ji yra atrankinio pobūdžio ir d) daro poveikį Bendrijos vidaus prekybai ir gali iškraipyti konkurenciją Sąjungoje. Kadangi turi būti įvykdytos visos šios sąlygos, Komisija įvertins tik tai, ar gavėjams suteiktas koks nors ekonominis pranašumas.

Ekonominio pranašumo buvimas

- (89) Pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį įmonės yra palaikomos, jeigu jos įgyja ekonominių pranašumą, kurio priešingu atveju nebūtų galėjusios įgyti rinkos sąlygomis. Šiuo klausimu Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra nustatęs, kad konkrečiais atvejais mokesčiai už vykdant valstybių narių nustatytus įpareigojimus suteiktas paslaugas, kurie neviršija metinių nepadengtų sąnaudų ir kurie skirti užtikrinti, kad atitinkamos įmonės nepatirtų nuostolių, yra ne pagalba, apibrėžta SESV 107 straipsnio 1 dalyje, o veikiau atlyginimas už atitinkamų įmonių suteiktas paslaugas ⁽²¹⁾.
- (90) Kalbant konkrečiau apie elektros energijos sektorių, savo išsamioje sprendimų dėl SESV 107 straipsnio 1 dalies ir 3 dalies c punkto taikymo skirstytojams nustatytiems įpareigojimams iš tam tikrų energijos šaltinių elektros pirkti energiją didesne nei rinkos kaina priėmimo praktikoje Komisija taip pat nesilaikė nuomonės, kad kompensacija, kuria padengiamas pirkimo kainų ir rinkos kainų skirtumas, yra susijusi su skirstytojams naudingų ekonominių pranašumu. Tais atvejais atitinkami operatoriai pagal reguliavimo įpareigojimus veikė tik kaip elektros energijos sistemos tarpininkai ir gavo atlygį už savo sąnaudas ir ši kompensacija nelaikyta susijusia su ekonominiu pranašumu, kadangi abejotina, ar teisės aktais galėjo būti paprasčiausiai nustatytas pirkimo įpareigojimas nenumatant sąnaudų kompensavimo.
- (91) Kalbant apie konkretesnę elektros energijos tiekimo reguliuojamais tarifais sritį, tas pats pasakytina ir apie kompensaciją, kuri skirta pajamų ir reikalavimus atitinkančių vartotojų reikalaujama reguliuojamais tarifais tiekiamos elektros energijos pirkimo didmeninėje rinkoje sąnaudų skirtumams finansuoti ⁽²²⁾. Iš to išplaukia, kad elektros energijos sektoriaus skirstytojų elektros energijos pirkimo sąnaudų kompensavimas nebūtinai susijęs su ekonominiu pranašumu, apibrėžtu SESV 107 straipsnio 1 dalyje. Tariama kompensacija Ispanijos skirstytojams už tiekimo reguliuojamais tarifais sąnaudas turi būti išnagrinėta atsižvelgiant į šiuos precedentus.
- (92) Komisijos sprendime, kuriuo pradedamas oficialus tyrimas, padaryta preliminarinė išvada – kad Ispanijos skirstytojams rinkos sąlygų požiūriu buvo suteiktas ekonominis pranašumas – buvo pagrįsta dviem argumentais. Pirmia, skirstytojams tariamai buvo garantuota tiekimo reguliuojamam tarifui veiklos pelno marža. Antra, dėl tarifų, kuriais vartotojai buvo skatinami pereiti į skirstytojų aptarnaujamą reguliuojamą rinką, tariamai padidėjo skirstytojų pajamos. Šiuos du argumentus galima sujungti į vieną teiginį, kad 2005 m. skirstytojų pelnas didėjo proporcingai jų elektros energijos tiekimui reguliuojamais tarifais.
- (93) Turimas Ispanijos elektros energijos sistemos aprašymas ir vykstant tyrimui pateikta informacija, kuri išdėstyta 16, 19, 20, 57 ir 58 konstatuojamosiose dalyse, šio teiginio neparemia. Vien skirstymo veikloje atlygis, kurį skirstytojai gavo 2005 m., apėmė pelno maržą, o už tiekimą reguliuojamais tarifais jie gavo tik sąnaudų atlyginimą (pripažinimą) be jokios pelno maržos. Panašiai skirstytojų atlygis už jų vien skirstymo veiklą buvo nesusijęs su klientų, kuriems elektros energija tiekta reguliuojamais tarifais, skaičiumi ir su tais tarifais parduotu elektros energijos kiekiu, taigi jų pajamos nebūtų padidėjusios, jeigu jie būtų aptarnavę didesnę klientų, kuriems elektros energija tiekta reguliuojamais tarifais, skaičių.
- (94) Iš to matyti, jog vykstant tyrimui surinkta informacija neparemia tvirtinimo, kad dėl elektros energijos pardavimo reguliuojamais tarifais Ispanijos skirstytojų pelnas 2005 m. padidėjo, nes jiems buvo garantuota pelno marža.
- (95) Dėl klausimo, ar tiekimo sąnaudų pripažinimu ir jų kompensavimu skirstytojams buvo suteiktas ekonominis pranašumas, kurio jie priešingu atveju rinkos sąlygomis nebūtų įgiję, būtina pažymėti, kad patirtų sąnaudų pripažinimas penkioms įmonėms, paskirtoms pagal Karališkojo įstatymo galią turinčio dekreto Nr. 5/2005 24 straipsnį,

⁽²¹⁾ 1985 m. vasario 7 d. Teisingumo Teismo sprendimas C-240/83 *Procureur de la République prieš Association de défense des brûleurs d'huiles usagées (ADBHU)*, Rink. p. 531, visų pirma p. 543–544 ir 18 punktas.

⁽²²⁾ 2012 m. birželio 12 d. Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos SA.21918 (C 17/07) (ex NN 17/07), kurią suteikė Prancūzija. Reguluojami elektros energijos tarifai Prancūzijoje, OL C 398, 2012 12 22, p. 10, visų pirma 30–37 ir 134–137 dalys.

būtent *Iberdrola S.A.*, *Unión Eléctrica Fenosa S.A.*, *Hidroeléctrica del Cantábrico S.A.*, *Endesa S.A.* ir *Elcogás S.A.*, suteikiant pajamų surinkimo teises, nebuvo atlygis už jų skirstymo veiklą. Kaip jau paaiškinta 29 ir 30 konstatuojamosiose dalyse, nors *Elcogás S.A.*, kuri neturėjo jokių patronuojamųjų įmonių, 2005 m. (ar paskesniais metais) skirstymo sektoriuje neveikė, aptariamoms įmonėms buvo paskirtos dėl jų turimos teisės į per didelių sąnaudų kompensavimą, galbūt atsižvelgiant į jų gamybos veiklą, bet ne į jų skirstymo reguliuojamais tarifais veiklą.

- (96) Antra, net ir tariant, kad pajamų surinkimo teisės, susijusios su minėtų penkių įmonių įpareigojimu iš anksto finansuoti 2005 m. deficitą elektros energijos sistemoje, galėtų būti aiškinamos kaip keturių įmonių, kurios veikė skirstymo reguliuojamais tarifais sektoriuje, skirstymo sąnaudų kompensacija, reikėtų atsižvelgti į faktines sąlygas, kuriomis skirstytojai buvo įpareigoti vykdyti šią visiškai reguliuojamą veiklą. Kaip jau apibūdinta 54–55 konstatuojamosiose dalyse, skirstytojai negalėjo nei gauti pelno, nei patirti nuostolių, negalėjo rinktis, kaip pirkti elektros energiją, negalėjo pasirinkti savo klientų, negalėjo nustatyti pardavimo kainos ar siūlyti kokių nors papildomų paslaugų, kurios užtikrintų pelno maržą. Patys skirstytojai ir taip pat vertikalčiai integruotos grupės, kurioms jie priklausė, nebuvo ekonomiškai tiesiogiai ar netiesiogiai suinteresuoti vykdyti elektros energijos tiekimo reguliuojamais tarifais veiklos. Vertikalčiai integruota grupė veikia būtų buvusi suinteresuota aptarnauti galutinius vartotojus laisvosios rinkos sąlygomis, nes jos tiekimo padalinys iš tokio pardavimo būtų gavęs pelno, tačiau taip nėra, kai grupės skirstytojas elektros energiją vartotojams tiekia reguliuojamais tarifais.
- (97) Iš to darytina išvada, kad atliekant palyginimą su tiekimo sąlygomis laisvosios rinkos sąlygomis neatsižvelgiama į skirtingą laisvosios rinkos tiekėjų ir skirstytojų, elektros energiją tiekiančių reguliuojamais tarifais, teisinę ir faktinę padėtį. Nors valstybė skirstytojams elektros energijos sistemoje iš esmės gali nustatyti pirkimo ir pardavimo kainas bei kitas prekybos sąlygas, tai nereiškia, kad skirstytojų patirtų sąnaudų kompensavimu jiems suteikiamas ekonominis pranašumas, kurio jie, priešingai, nebūtų įgiję rinkos sąlygomis. Iš tiesų, tarifų reguliavimas ir papildomas tiekimo įpareigojimas nepalieka jokios laisvės priimti sprendimus dėl svarbiausių tiekimo veiksnių, kaip antai kainų ir tiekimo masto. Galutiniams klientams nustatyti gerokai didesnę, sąnaudas dengiančią, tarifą skirstytojai gali ne tik hipotetinėmis rinkos sąlygomis, t. y. nesant reguliavimo suvaržymų, taikomų tokiems pagrindiniams parametrams. Be to, – ir tai yra dar svarbiau, – 2005 m. skirstytojas arba daug energijos suvartojantiems vartotojams skirtos aukštosios įtampos tinklo operatorius Ispanijos elektros energijos sistemoje, kaip ir kiekvienoje elektros energijos sistemoje, paprasčiausiai buvo tarpininkas, fiziškai sujungiantis vartotoją su tinklu, nes tai yra būtina elektros energijos tiekimo sąlyga. Atsižvelgiant į tai, kad 2005 m. hipotetinio alternatyvaus skirstymo tinklo Ispanijoje nebuvo, aptariamai skirstytojai buvo paskirti ir elektros energiją tiekė ir laisvajai, ir reguliuojamai rinkai. Skirstytojai atlieka svarbų vaidmenį, nes sudaro galimybę tiekti elektros energiją neatsižvelgiant į konkrečias reguliavimo priemones ar politiką arba į tai, ar tiekimui taikomos konkurencinės sąlygos yra pagrįstos rinkos mechanizmais, ar reguliavimu.
- (98) Reguluojamų tarifų sistemoje, tokioje kaip 2005 m. Ispanijos sistema, įprastomis veiklos sąlygomis vienais metais bendrose sistemos sąskaitose atsirandantis išteklų trūkumas paprastai yra kompensuojamas kitais metais galutiniams vartotojams taikant didesnius tarifus ir (arba) prieigos mokesčius; sąnaudoms mažėjant, gali atsirasti perteklius, dėl kurio paskiau būtų galima nustatyti mažesnius tarifus ar mokesčius. Tačiau kai sąnaudoms padengti nėra skiriamos konkrečių kategorijų pajamos, didėjant (mažėjant) pajamoms ir (arba) sąnaudoms atitinkamo deficito arba pertekliaus, kuris būtų naudingas skirstytojams, gali neatsirasti. Pavyzdžiui, kaip matyti iš 1 pvz., 27 konstatuojamojoje dalyje, daugelį 2005 m. mėnesių energijos kainos, įskaiciuotos į reguliuojamus tarifus, paprastai buvo mažesnės nei didmeninės rinkos kainos, o 2006 m. lapkričio mėn. – 2007 m. gruodžio mėn. buvo priešingai, tačiau tai nepasireiškė pelno iš skirstytojų tiekimo reguliuojamais tarifais veiklos padidėjimu. Tai dera su teisės aktais nustatyta sistemos sandara, kurioje skirstytojai neprisiima visų sistemos sąnaudų ir pajamų disbalanso sąnaudų ar jų dalies, lygiai taip pat, kaip jie niekada iš šios veiklos negauna jokio pelno, o bet koks perteklius, atsirandantis elektros energiją parduodant reguliuojamais tarifais, naudojamas kitoms sistemos sąnaudoms dengti.
- (99) Skirstytojai veikė kaip finansiniai elektros energijos sistemos tarpininkai, nes centralizavo visus finansinius srautus – ir įeinančius (reguluojamas pajamas iš tarifų ir prieigos mokesčių), ir išeinančius (visos bendrosios sistemos sąnaudos). 2005 m. reguliuojamos elektros energijos sistemos pajamos ir sąnaudos, kaip apibūdinta 19, 20 ir 28 konstatuojamosiose dalyse, apėmė įvairias dėl rinkos ir dėl politikos atsirandančias reguliuojamas sąnaudas, kaip antai elektros energijos, įskaitant iš atsinaujinančiųjų šaltinių, pirkimo sąnaudas, papildomas elektros energijos gamybos Ispanijos salose sąnaudas ir perdavimo bei skirstymo sąnaudas ir t. t., ir konkrečios pajamos nebuvo skirtos tam tikroms sąnaudoms padengti. Reguluojamos pajamos niekada nebuvo tapusios skirstytojų nuosavybe, išskyrus atlygį už vien skirstymo veiklą, kurį jie išlaikė atskaitę visas kitas sistemos sąnaudas.

- (100) Taigi bet koks sąskaitose susidarantis deficitas, pvz., atsiradęs 2005 m., neatsižvelgiant į jo priežastis, atsirastų ir skirstytojų sąskaitose, bet jie neturėtų jokios veiksmų laisvės spręsti dėl reguliuojamų pajamų ir sąnaudų lygio ar dėl konkrečių sąnaudų finansavimo konkrečiomis pajamomis. Iš tiesų, kaip matyti iš 28 konstatuojamojoje dalyje minėtų skaičių, 2005 m. elektros energijos sistemos perdavimo ir skirstymo sąnaudos sudarė 4 410 mln. EUR ir atitiko tokių pat kategorijų 2004 ir 2006 m. sąnaudas. Taigi skirstytojų sąnaudų lygis niekaip nėra susijęs su 2005 m. deficito suma.
- (101) Todėl 2005 m. deficitą klasifikuoti kaip skirstytojų nuostolius neatrodo pagrįsta, nes šis deficitas nepriskirtinas jokiems skirstytojų veiksams, o veikia sietinas su reguliavimo nuostatomis, kuriomis nustatoma galutinių vartotojų teisė gauti elektros energiją reguliuojamais tarifais, ir tam tikru mastu – su reguliavimo ir politikos sprendimais, kurie buvo padaryti, pvz., siekiant paremti elektros energijos gamybą iš atsinaujinančiųjų šaltinių ir kogeneracijos būdu. Iš to darytina išvada, kad deficito elektros energijos sistemos sąskaitose finansavimas taikant 29–32 konstatuojamosiose dalyse apibūdintus mechanizmus yra būdas padengti ne konkrečius skirstytojų, o veikia bendrus sistemos nuostolius. Iš tiesų, 2005 m. nepripažinus 3 811 mln. EUR deficito ir nenumačius išankstinio jo finansavimo, kurį skirtų penkios didžiosios elektros energijos įmonės, nebūtų buvę įmanoma padengti dėl visų vartotojų – ir reguliuojamoje, ir laisvojoje rinkoje – patirtų sistemos perdavimo ir skirstymo išlaidų.
- (102) Atliekant oficialų tyrimą nenustatyta jokių kitų skirstytojų pranašumo elementų. Skirstytojai visą nedidelių reguliuojamų tarifų naudą perdavė galutiniams vartotojams, negavo jokio pelno iš pardavimų ir negavo jokios naudos iš vartotojų, sugrįžtančių į reguliuojamą rinką. Iš to darytina išvada, kad finansiniu požiūriu skirstytojų padėtis Ispanijoje buvo visiškai panaši į sistemos tarpininko padėtį. Tuo požiūriu 2005 m. Ispanijos elektros energijos sistemoje vykdyto tiekimo reguliuojamais elektros energijos tarifais sąnaudų pripažinimas iš esmės niekuo nesiskiria nuo elektros energijos pirkimo sąnaudų kompensavimo, kurio Komisija nebuvo priskyrusi SESV 107 straipsnio 1 dalyje apibrėžtai valstybės pagalbai nei tais atvejais, kai toks kompensavimas buvo susijęs su elektros energija iš tam tikrų šaltinių (90 konstatuojamoji dalis), nei tais atvejais, kai jis buvo susijęs su didmeninėje rinkoje piršta ir reguliuojamais tarifais tiekti skirta elektros energija (91 konstatuojamoji dalis).
- (103) Nors sprendime pradėti procedūrą nekalbama apie vertikalčiai integruotų subjektų, kuriems priklauso skirstytojai, apskaitos ir dalinį teisinį atsiejimą, siekdama atsakyti į *Céntrica* nusiskundimus, Komisija taip pat įvertino, ar tokie subjektai galėjo būti įgiję netiesioginių pranašumų, kurie galėtų būti laikomi valstybės pagalba. *Céntrica* aiškiai pareiškė, kad mažmenine prekyba elektros energija laisvojoje rinkoje besivertę (per tiekimo padalinį) integruotieji subjektai įstengė išvengti nuostolių, ragindami vartotojus pereiti į jų pačių skirstymo padalinį. Ji taip pat tvirtino, kad integruotajam subjektui priklausantis gamintojas turėjo paskatą palaikyti dideles didmenines kainas, nes tokiu atveju integruotojo subjekto skirstymo padalinys (parduodantis reguliuojamais tarifais) būtų apsaugotas nuo nuostolių.
- (104) Komisijai nepavyko nustatyti jokio ekonominio pranašumo, kuris atsirastų elektros energijos vartotojams renkant skirstytojus, o ne tiekėjus. Ekonominiu požiūriu dėl tiekėjų pakeitimo skirstytojais keturių vertikalčiai integruotų grupių, t. y. *Iberdrola S.A.*, *Unión Eléctrica Fenosa S.A.*, *Hidroeléctrica del Cantábrico S.A.* ir *Endesa S.A.*, tiekimo padaliniai negavo pelno, o paprasčiausiai išvengė nuostolių; *Elcogás* savo ruožtu veikė tik elektros energijos gamybos sektoriuje. Tačiau tai negali prilygti pranašumui kitoms keturioms aptariamoms įmonėms, nes tiekimo padaliniai bet kuriuo atveju būtų galėję išvengti šių nuostolių paprasčiausiai nutraukdami tiekimo sutartis. Taigi tiekimo padaliniais ši sistema buvo ne pranašumas, o bausmė, nes jie prarado klientų. Skirstytojams ši sistema taip pat buvo finansiškai neutrali (dėl pirmiau paaiškintų priežasčių). Savo ruožtu gamintojai bet kuriuo atveju savo elektros energiją būtų pardavę didmeninėje rinkoje.
- (105) Dėl tariamos paskatos gamintojams palaikyti dideles didmenines kainas reikėtų pažymėti, kad nors dėl Ispanijos institucijų sukurtos rinkos aplinkos galbūt galėjo atsirasti paskata gamintojams didinti kainas, dėl tarifų *per se* didmeninės kainos nepakito. Iš esmės, norėdami didinti kainas, gamintojai būtų turėję įgyvendinti sudėtingą strategiją ir nekonkurencingai elgtis. Tarp tarifų ir galimo dirbtinio didmeninių kainų padidinimo nenustatyta jokio tiesioginio ir išvengiamo priežastinio ryšio; tai tebėra neįrodyta teorinė hipotezė.

- (106) Komisija taip pat išnagrinėjo galimybę, kad, šia sistema išstumiant laisvosios rinkos konkurentus iš elektros energijos rinkos, rinkoje įsitvirtinusioms keturioms vertikaliai integruotoms grupėms galėjo būti suteiktas pranašumas didinant jų rinkos dalį ir ją pertvarkant taip, kad ji iš esmės bendrai atitiktų kiekvienos iš šių grupių skirstymo tinklo dydį. Šis hipotetinis pranašumas taip pat negalėjo būti nustatytas dėl šių priežasčių:
- pirma, perkelti klientus toje pačioje grupėje ne visada buvo įmanoma. *Endesa* tiekimo padalinio toje teritorijoje, kurioje vietos skirstytojas buvo *Iberdrola*, aptarnautas klientas galėjo pereiti tik į *Iberdrola*, o ne į *Endesa*, skirstymo padalinį. Be to, dėl šio perėjimo į reguliuojamą rinką integruotieji subjektai turėjo grynųjų sąnaudų, nes dėl to padidėjo deficitas, kurį jie turėjo finansuoti nepalankiomis sąlygomis,
 - antra, iš skirstytojų pardavimų grupės negavo jokio pelno. Taigi galima nauda, atsirandanti iš didesnės rinkos dalies, 2005 m. (tiriamaisiais metais) negalėjo virsti pelnu – tai būtų buvę įmanoma tik vėlesniais metais, kai laisvoji rinka vėl taptų gyvybinga. Kad šis pranašumas pasireikštų, būtų reikėję, kad grupės skirstytojo aptarnauti vartotojai sugrįžtų į tos grupės tiekimo padalinį. Tačiau tame etape klientas, svarstantis, ar vėl pakeisti tiekėją, būtų galėjęs nevaržomas rinktis iš visų Ispanijos rinkoje veikusiu tiekėjų. Taigi Komisija nenustatė jokio konkretaus pranašumo, susijusio vien su tuo, kad grupės šiame tyrime nagrinētu laikotarpiu valdė didesnę rinkos dalį,
 - priešingai – integruotos grupės objektyviai pralaimėjo: dėl prievolės finansuoti deficitą nenaudingomis sąlygomis, nes palūkanų norma, kurią užtikrino jų pajamų surinkimo teisės, buvo mažesnė nei atitinkama rinkos norma, taigi atlygis už surinkimo teisių pakeitimą vertybiniais popieriais, be abejo, buvo mažesnis nei atlygis, kuris būtų gautas, jeigu būtų taikyta rinkos norma.
- (107) Remdamasi tuo, kas išdėstyta, Komisija padarė išvadą, kad, kiek tai susiję su tiekimu verslo vartotojams, 2005 m. Ispanijos nustatyta reguliavimo sistema skirstytojams arba integruotoms grupėms, kurioms jie priklausė, nebuvo suteikta jokio – tiesioginio ar netiesioginio – ekonominio pranašumo.
- (108) Galiausiai dėl *Céntrica* teiginio, kad šioje sistemoje laisvosios rinkos tiekėjai diskriminuojami, palyginti su skirstytojais, Komisija pažymi, kad diskriminacija gali atsirasti, kai asmenys, kurių faktinė ir teisinė padėtis yra tokia pat, vertinami skirtingai arba, priešingai, kai toks pat požiūris taikomas asmenims, kurių faktinė ir teisinė padėtis yra skirtinga.
- (109) Pirma, šis pareiškimas aiškiai nepagrįstas kalbant apie *Elcogás S.A.*, kuriai buvo suteiktos pajamų surinkimo teisės, nors ji neveikė skirstymo sektoriuje. Antra, kaip jau pažymėta 30 konstatuojamojoje dalyje, nebuvo įrodyta, kad kitos keturios paskirtosios įmonės, t. y. *Iberdrola S.A.*, *Unión Eléctrica Fenosa S.A.*, *Hidroeléctrica del Cantábrico S.A* ir *Endesa S.A.*, gavo kompensaciją dėl savo, kaip elektros energiją reguliuojamais tarifais tiekiančių skirstytojų, veiklos. Trečia, skirstytojų ir laisvosios rinkos tiekėjų faktinė ir teisinė padėtis Ispanijos elektros energijos sistemoje bet kuriuo atveju nebuvo vienoda. Prievolė tiekti elektros energiją reguliuojamais tarifais buvo vykdyta taikant reguliavimo suvaržymus, dėl kurių skirstytojai paprasčiausiai veikė kaip finansiniai ir tiekimo tarpininkai, įgyvendinantys teisines nuostatas, o tiekimas laisvosios rinkos sąlygomis buvo visiškai liberalizuota veikla. Taigi skirtingas požiūris, kurį ginčija *Céntrica*, negali būti laikomas diskriminavimu, nepaisant to, kad reguliuojamų tarifų lygis galėjo būti žalingas liberalizavimo procesui. Tačiau tai nebuvo neteisėtos valstybės pagalbos suteikimo skirstytojams padarinys.

IŠVADA

- (110) Vykstant oficialiam tyrimui, sprendime pradėti tyrimą Komisijos išreikštos abejonės buvo išsklaidytos. Komisija įsitikino, kad Ispanijai pripažinus elektros energijos skirstytojų elektros energijos tiekimo vidutiniams ir stambiams verslo vartotojams reguliuojamais tarifais veiklos sąnaudas, skirstytojams nebuvo suteikta ekonominio pranašumo, apibrėžto SESV 107 straipsnio 1 dalyje.
- (111) Kadangi SESV 107 straipsnio 1 dalyje nustatyti kriterijai turi būti įvykdyti visi, nėra poreikio nagrinėti, ar vykdomi kiti kriterijai. Todėl Komisija daro išvadą, kad ši priemonė nėra valstybės pagalba elektros energijos skirstytojams. Ši išvada susijusi su skunde nurodyta padėtimi ir laikotarpiu ir ji neapriboja Komisijos galimybės nagrinėti priemones, kurių Ispanija ėmėsi po 2005 m.,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Ispanijos Karalystės sprendimas pripažinti 2005 m. elektros energiją vidutiniams ir stambiems galutiniams verslo vartotojams reguliuojamais tarifais tiekiant skirstytojų patirtas išlaidas įmonėms *Iberdrola S.A.*, *Unión Eléctrica Fenosa S.A.*, *Hidroeléctrica del Cantábrico S.A.*, *Endesa S.A.* ir *Elcogas S.A.* suteikiant Karališkajame įstatymo galią turinčiame dekrete Nr. 5/2005 nustatytas pajamų surinkimo teises nėra valstybės pagalba, apibrėžta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje.

2 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Ispanijos Karalystei.

Priimta Briuselyje 2014 m. vasario 4 d.

Komisijos vardu
Joaquín ALMUNIA
Pirmininko pavaduotojas
